

4.4 Alternativ behandling

Afgrænsningen af, hvad der er alternativ behandling, og hvad der ikke er, ændrer sig over tid, og grænsen mellem alternativ og konventionel behandling er ikke altid let at drage. Eksempelvis har enkelte af de nuværende alternative behandlingsformer og -tilbud i løbet af de seneste årtier vundet indpas i det konventionelle behandlingssystem, fx zoneterapi og akupunktur. Endvidere blev kiropraktik tidligere betragtet som en alternativ behandlingsform, men er i dag en behandling, som den offentlige sygesikring yder tilskud til. I nærværende undersøgelse defineres alternativ behandling som brug af behandlere uden for det almindelige sundhedsvæsen og uden offentligt tilskud.

En tidligere undersøgelse har vist, at de primære årsager til brug af alternativ behandling i Danmark er behandling af milde symptomer/lidelser og forebyggelse af sygdom/øget velvære (1). Den samme undersøgelse viser endvidere, at alternativ behandling bruges som et af flere behandlingstilbud i tilfælde af sygdomme, og dermed som supplement til de behandlingstilbud, der gives fra det offentlige sundhedsvæsen.

Brugen af alternativ behandling i SUSY-undersøgelserne er belyst ved, at en liste med en række alternative behandlingsformer blev præsenteret for svarpersonerne. Svarpersonerne blev bedt om at

angive, om de nogensinde havde brugt den pågældende behandlingsform, og i givet fald om det var inden for det seneste år.

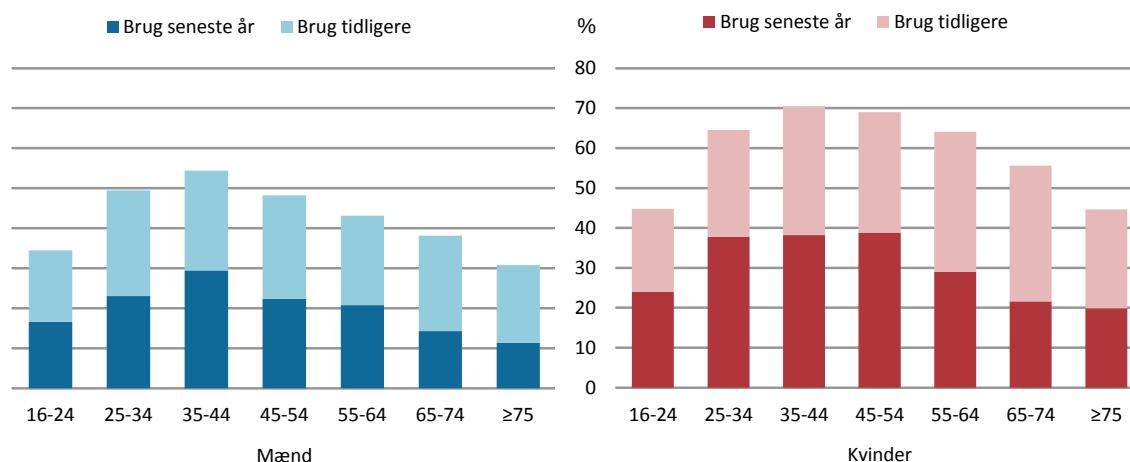
Det fremgår af tabel 4.4.1, at 52,8 % af den voksne befolkning har brugt alternativ behandling på et eller andet tidspunkt, og 26,3 % har gjort det inden for det seneste år. Dette svarer til, at knap 1,2 mio. personer i Danmark har brugt en eller flere former for alternativ behandling inden for det seneste år. De klart hyppigst anvendte alternative behandlingsformer er massage, osteopati eller andre manipulative terapier, akupunktur og zoneterapi. Akupunktur er nu en mere benyttet behandling end zoneterapi, mens det tidligere har været omvendt (2). Det fremgår af figur 4.4.1, at andelen, der nogensinde har brugt en eller flere former for alternativ behandling, er større blandt kvinder end blandt mænd. De største andele ses blandt de 35-44 og 45-54 årige kvinder. Kvinder har gennemgående prøvet flere forskellige former for alternative behandlingstilbud end mænd. Blandt dem, der nogensinde har brugt alternativ behandling, er der således 61,9 % af kvinder og 46,6 % af mænd, der har brugt mindst to forskellige alternative behandlingsformer.

Tabel 4.4.1 Brug af alternativ behandling nogensinde og inden for det seneste år, i 2005 og 2010. Procent og antal i befolkningen

	2005		2010		Antal i befolkningen, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år (i 1.000)
	Brug nogensinde	Brug seneste år	Brug nogensinde	Brug seneste år	
Massage, osteopati og andre manipulative terapier	21,4	13,0	34,3	18,8	834
Akupunktur	16,0	5,2	24,0	7,1	315
Zoneterapi	20,7	5,9	23,8	5,6	246
Kraniosakral terapi	3,1	1,5	6,1	2,1	93
Healing og/eller clairvoyance	6,0	2,3	8,2	2,1	92
Ernæringsterapi	2,4	1,0	6,8	2,1	91
Homøpati	3,5	1,1	5,5	1,3	57
Kinesiologi	3,5	0,7	4,2	0,7	31
Phytoterapi	-	-	2,0	0,6	28
Biopati, naturopati	1,0	0,3	1,7	0,3	13
Andet	2,2	0,9	3,2	1,1	47
Har brugt en eller flere former for alternativ behandling	44,4	22,0	52,8	26,3	1.165

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010

Figur 4.4.1 Andel, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år eller tidligere, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

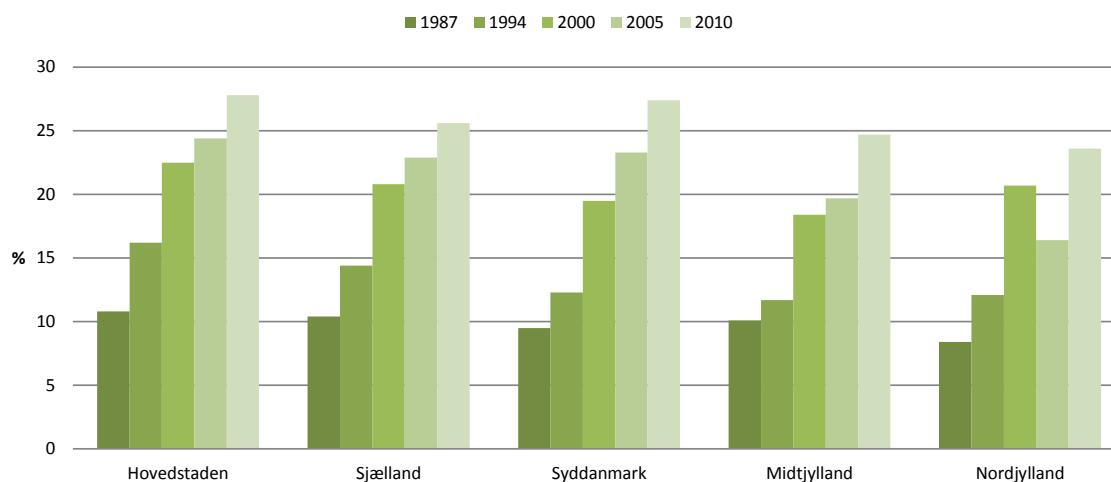

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010

Figur 4.4.2 viser, at der i perioden 1987 til 2010 er sket en stigning i alle regioner i andelen, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år. Den relative stigning er stort set ens i alle regionerne.

Der henvises endvidere til de efterfølgende opslags-tabeller vedrørende brug af alternativ behandling, brug af zoneterapi, brug af akupunktur og brug af massage, osteopati eller andre manipulative terapier.

Figur 4.4.2 Andel, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år, i de fem regioner. 1987-2010. Procent

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010

1. Lønroth HL, Ekholm O. Alternativ behandling i Danmark – brug, brugere og årsager til brug. Ugeskr Læger. 2006; 168: 682-686.
2. Ekholm O, Kjølner M. Brugen af alternativ behandling i Danmark. Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund. 2007; 6: 15-24.

Andel, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år

	Procent	OR	95 % sikkerhedsgrænser	Antal svarpersoner
År				
1987	10,0	0,30	(0,27-0,34)	4.752
1994	13,5	0,42	(0,38-0,46)	4.667
2000	20,5	0,71	(0,67-0,75)	16.688
2005	22,0	0,78	(0,74-0,83)	14.566
2010	26,3	1		14.819
Mænd				
16-24 år	16,7	0,69	(0,54-0,89)	725
25-34 år	23,1	1,04	(0,84-1,30)	741
35-44 år	29,4	1,45	(1,20-1,75)	1.108
45-54 år	22,3	1		1.273
55-64 år	20,8	0,91	(0,76-1,10)	1.420
65-74 år	14,3	0,58	(0,46-0,73)	1.040
≥75 år	11,4	0,45	(0,33-0,61)	525
Alle mænd	21,1			6.832
Kvinder				
16-24 år	24,0	0,50	(0,41-0,60)	934
25-34 år	37,8	0,96	(0,80-1,14)	954
35-44 år	38,2	0,97	(0,83-1,14)	1.368
45-54 år	38,9	1		1.463
55-64 år	29,1	0,64	(0,55-0,76)	1.509
65-74 år	21,6	0,43	(0,36-0,52)	1.103
≥75 år	19,9	0,39	(0,31-0,49)	656
Alle kvinder	31,3			7.987
Uddannelse				
Under uddannelse	20,6			1.176
Grundskole	18,5	0,66	(0,56-0,78)	1.582
Kort uddannelse	26,7	0,99	(0,88-1,11)	4.916
Kort videregående uddannelse	32,8	1,06	(0,92-1,22)	1.643
Mellemlang videregående uddannelse	31,6	1		2.763
Lang videregående uddannelse	26,5	0,86	(0,74-1,00)	1.574
Anden uddannelse	22,0	0,75	(0,62-0,92)	864
Erhvervsmæssig stilling				
Beskæftiget	30,4	1		8.047
Arbejdsløs, herunder i aktivering	24,9	0,78	(0,60-1,00)	442
Førtidspensionist	27,5	0,88	(0,71-1,09)	524
Efterlønsmodtager	23,2			531
Alderspensionist	17,2			3.018
Andet	30,2			392
Samlivsstatus				
Gift	27,7	1		8.607
Samlevende	29,7	1,05	(0,92-1,19)	1.728
Enlig (separeret, skilt)	25,8	0,91	(0,77-1,06)	962
Enlig (enkestand)	21,7	1,06	(0,86-1,31)	849
Enlig (ugift)	22,0	0,79	(0,69-0,91)	2.341
Etnisk baggrund				
Dansk	27,0	1		13.923
Anden vestlig	23,9	0,83	(0,64-1,07)	396
Ikke-vestlig	16,4	0,47	(0,37-0,61)	500
Region				
Hovedstaden	27,8	1,10	(1,02-1,18)	4.307
Sjælland	25,6	1,00	(0,92-1,10)	2.100
Syddanmark	27,4	1,09	(1,01-1,18)	3.313
Midtjylland	24,7	0,92	(0,85-0,99)	3.498
Nordjylland	23,6	0,90	(0,81-1,00)	1.601

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010

Alternativ behandling

Køn og alder: I alt har 26,3 % af befolkningen brugt alternativ behandling inden for det seneste år. I alle aldersgrupper er andelen større blandt kvinder end blandt mænd. De største andele ses blandt de 25-54 årige kvinder, hvor næsten fire ud af ti har brugt alternativ behandling inden for det seneste år. De mindste andele ses blandt mænd i de to ældste aldersgrupper samt blandt mænd i aldersgruppen 16-24 år.

Uddannelse: Andelen, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år, er mindst blandt personer med grundskole som højeste fuldførte uddannelsesniveau.

Erhvervsmæssig stilling: Der ses ikke store forskelle i forekomsten af personer, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år, mellem grupperne af beskæftigede, arbejdsløse og førtidspensionister.

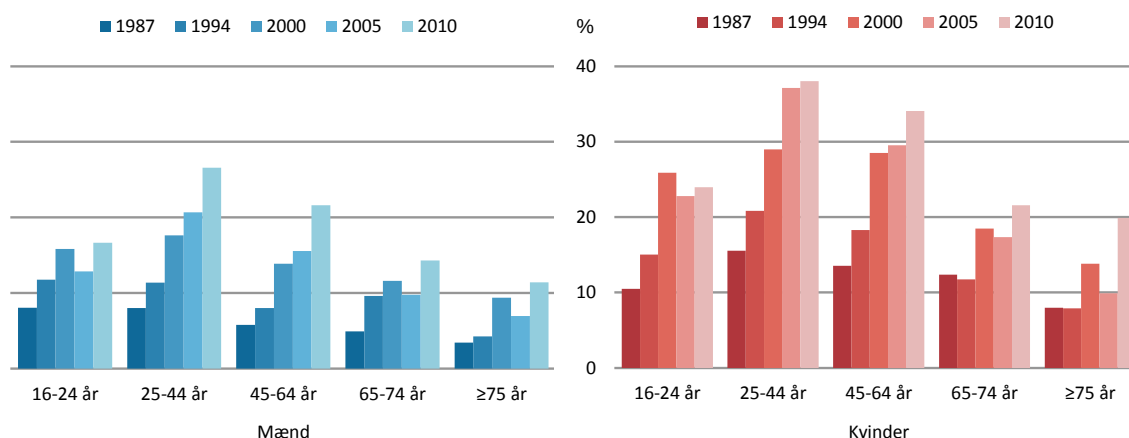
Samlivsstatus: Forekomsten af personer, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år, er lavest blandt enlige (ugifte).

Etnisk baggrund: Der er en mindre andel, der oplyser, at de har brugt alternativ behandling inden for det seneste år, blandt personer med ikke-vestlig baggrund (16,4 %) end blandt personer med dansk baggrund (27,0 %). Blandt personer med anden vestlig baggrund er andelen 23,9 %.

Region: Sammenlignet med landsgennemsnittet ses der en højere forekomst af personer, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år, i Region Hovedstaden og i Region Syddanmark. Forekomsten er lavere i Region Midtjylland.

Udvikling: Fra 1987 til 2010 er der sket en markant stigning i andelen, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år. Stigningen ses blandt mænd og kvinder i alle aldersgrupper.

Andel, der har brugt alternativ behandling inden for det seneste år. 1987-2010. Procent

Andel der har brugt zoneterapi inden for det seneste år

	Procent	OR	95 % sikkerhedsgrænser	Antal svarpersoner
År				
1987				
1994				
2000				
2005	5,9	1,04	(0,94-1,16)	14.566
2010	5,6	1		14.546
Mænd				
16-24 år	2,4	0,47	(0,27-0,83)	724
25-34 år	3,8	0,77	(0,48-1,23)	738
35-44 år	4,1	0,84	(0,56-1,24)	1.103
45-54 år	4,9	1		1.252
55-64 år	3,8	0,76	(0,52-1,12)	1.392
65-74 år	3,4	0,68	(0,44-1,07)	1.020
≥75 år	1,9	0,39	(0,18-0,82)	507
Alle mænd	3,7			6.736
Kvinder				
16-24 år	3,6	0,37	(0,25-0,55)	934
25-34 år	8,4	0,91	(0,68-1,23)	949
35-44 år	9,1	1,00	(0,77-1,29)	1.353
45-54 år	9,1	1		1.440
55-64 år	8,4	0,91	(0,70-1,19)	1.471
65-74 år	6,5	0,70	(0,51-0,96)	1.049
≥75 år	4,6	0,48	(0,32-0,74)	614
Alle kvinder	7,4			7.810
Uddannelse				
Under uddannelse	3,1			1.174
Grundskole	4,3	0,94	(0,69-1,28)	1.526
Kort uddannelse	6,4	1,39	(1,13-1,70)	4.823
Kort videregående uddannelse	7,2	1,18	(0,92-1,52)	1.614
Mellemlang videregående uddannelse	6,2	1		2.730
Lang videregående uddannelse	3,8	0,70	(0,51-0,96)	1.556
Anden uddannelse	5,4	1,03	(0,71-1,49)	844
Erhvervsmæssig stilling				
Beskæftiget	6,3	1		7.958
Arbejdsløs, herunder i aktivering	3,5	0,55	(0,31-0,95)	440
Førtidspensionist	6,6	0,93	(0,63-1,35)	509
Efterlønsmodtager	5,7			516
Alderspensionist	4,3			2.902
Andet	8,0			380
Samlivsstatus				
Gift	6,1	1		8.441
Samlevende	6,9	1,24	(0,98-1,57)	1.714
Enlig (separeret, skilt)	5,8	0,88	(0,66-1,18)	944
Enlig (enkestand)	5,7	1,14	(0,79-1,65)	816
Enlig (ugift)	3,4	0,70	(0,53-0,92)	2.328
Etnisk baggrund				
Dansk	5,8	1		13.678
Anden vestlig	3,1	0,52	(0,28-0,94)	386
Ikke-vestlig	3,1	0,51	(0,29-0,90)	482
Region				
Hovedstaden	4,7	0,82	(0,71-0,94)	4.241
Sjælland	5,9	1,02	(0,87-1,21)	2.055
Syddanmark	6,6	1,18	(1,03-1,35)	3.249
Midtjylland	5,2	0,90	(0,78-1,04)	3.436
Nordjylland	6,2	1,13	(0,94-1,36)	1.565

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010

Zoneterapi

Køn og alder: I alt angiver 5,6 % af den voksne befolkning, at de har brugt zoneterapi inden for det seneste år. En større andel blandt kvinder (7,4 %) end blandt mænd (3,7 %) har brugt zoneterapi inden for det seneste år. De største andele ses blandt kvinder i alderen 25-64 år, og de mindste ses blandt mænd i den yngste og den ældste aldersgruppe.

Uddannelse: Der ses ingen systematiske forskelle mellem uddannelsesniveauerne i forhold til forekomsten af personer, der har brugt zoneterapi inden for det seneste år. Dog er forekomsten relativ høj blandt personer med en kort uddannelse.

Erhvervsmæssig stilling: Forekomsten af personer, der har brugt zoneterapi inden for det seneste år, er relativt lav blandt arbejdsløse (3,5 %). Blandt beskæftigede og førtidspensionister er forekomsterne henholdsvis 6,3 % og 6,6 %.

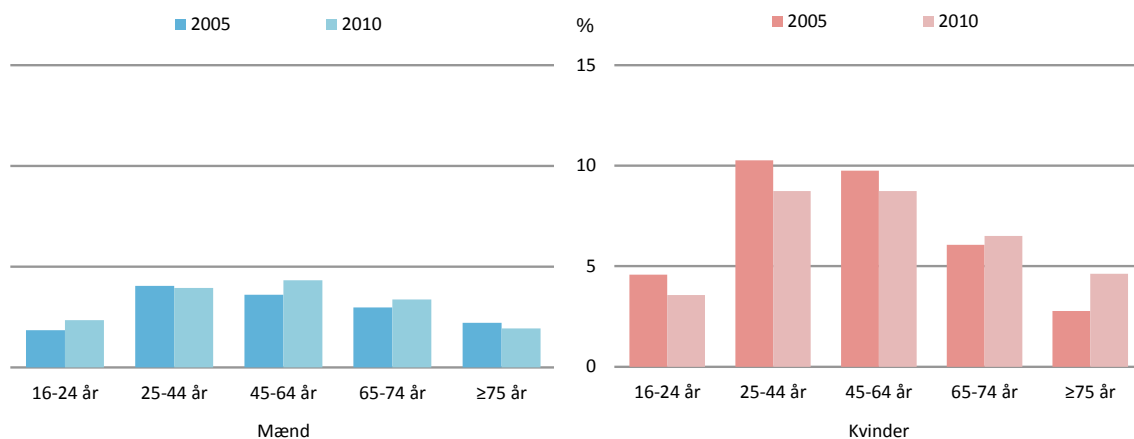
Samlivsstatus: Forekomsten af personer, der har brugt zoneterapi inden for det seneste år, er lavere blandt enlige (ugifte) end blandt gifte.

Etnisk baggrund: En større andel blandt personer med dansk baggrund (5,8 %) end blandt personer med anden vestlig (3,1 %) og ikke-vestlig (3,1 %) baggrund har brugt zoneterapi inden for det seneste år.

Region: I forhold til landsgennemsnittet er andelen, der har brugt zoneterapi inden for det seneste år, større i Region Syddanmark (6,6 %) og mindre i Region Hovedstaden (4,7 %).

Udvikling: Fra 2005 til 2010 er andelen, der har brugt zoneterapi inden for det seneste år, uændret.

Andel der har brugt zoneterapi inden for det seneste år. 2005-2010. Procent

Andel, der har brugt akupunktur inden for det seneste år

	Procent	OR	95 % sikkerhedsgrænser	Antal svarpersoner
År				
1987				
1994				
2000				
2005	5,2	0,71	(0,64-0,78)	14.566
2010	7,1	1		14.518
Mænd				
16-24 år	2,6	0,43	(0,26-0,71)	725
25-34 år	7,0	1,21	(0,83-1,77)	741
35-44 år	6,3	1,09	(0,78-1,53)	1.102
45-54 år	5,9	1		1.253
55-64 år	5,8	0,99	(0,72-1,38)	1.384
65-74 år	4,8	0,82	(0,56-1,19)	1.013
≥75 år	5,4	0,91	(0,57-1,46)	505
Alle mænd	5,5			6.723
Kvinder				
16-24 år	5,1	0,38	(0,27-0,54)	933
25-34 år	8,1	0,62	(0,47-0,84)	949
35-44 år	9,8	0,77	(0,60-0,98)	1.354
45-54 år	12,4	1		1.436
55-64 år	9,9	0,78	(0,62-0,99)	1.468
65-74 år	6,3	0,48	(0,35-0,65)	1.046
≥75 år	6,3	0,47	(0,33-0,69)	609
Alle kvinder	8,7			7.795
Uddannelse				
Under uddannelse	4,7			1.174
Grundskole	5,4	0,80	(0,60-1,06)	1.517
Kort uddannelse	7,6	1,14	(0,95-1,37)	4.826
Kort videregående uddannelse	9,6	1,22	(0,97-1,53)	1.612
Mellemlang videregående uddannelse	8,1	1		2.722
Lang videregående uddannelse	5,7	0,77	(0,59-1,01)	1.556
Anden uddannelse	6,2	0,86	(0,61-1,22)	842
Erhvervsmæssig stilling				
Beskæftiget	7,7	1		7.944
Arbejdsløs, herunder i aktivering	7,4	1,09	(0,73-1,63)	439
Førtidspensionist	10,1	1,14	(0,83-1,57)	509
Efterlønsmodtager	5,9			516
Alderspensionist	5,6			2.888
Andet	10,1			380
Samlivsstatus				
Gift	8,1	1		8.418
Samlevende	7,0	0,92	(0,74-1,16)	1.712
Enlig (separeret, skilt)	6,4	0,74	(0,55-0,98)	942
Enlig (enkestand)	5,9	0,84	(0,58-1,21)	812
Enlig (ugift)	5,2	0,81	(0,63-1,03)	2.325
Etnisk baggrund				
Dansk	7,4	1		13.648
Anden vestlig	4,8	0,63	(0,39-1,04)	382
Ikke-vestlig	3,9	0,52	(0,32-0,84)	488
Region				
Hovedstaden	6,9	0,98	(0,87-1,11)	4.238
Sjælland	7,3	1,03	(0,89-1,20)	2.056
Syddanmark	7,6	1,07	(0,94-1,22)	3.236
Midtjylland	7,0	0,98	(0,86-1,11)	3.434
Nordjylland	6,6	0,94	(0,79-1,12)	1.554

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010

Akupunktur

Køn og alder: I alt 7,1 % af den voksne befolkning har brugt akupunktur inden for det seneste år – 5,5 % blandt mænd og 8,7 % blandt kvinder. I alle aldersgrupper er andelen større blandt kvinder end blandt mænd. Den største andel ses blandt kvinder i aldersgruppen 45-54 år (12,4 %).

Uddannelse: Der ses ingen klar sammenhæng mellem højeste fuldførte uddannelsesniveau og andelen, der har brugt akupunktur inden for det seneste år.

Erhvervsmæssig stilling: Der ses ingen forskel på andelen, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, mellem beskæftigede, arbejdsløse og førtidspensionister.

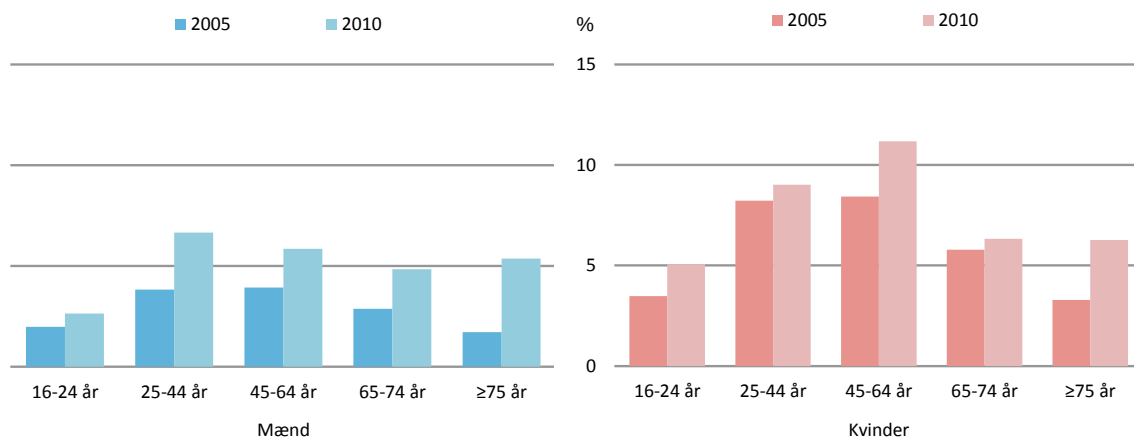
Samlivsstatus: Forekomsten af personer, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, er lavere blandt enlige (separerede, skilte) i forhold til gifte.

Etnisk baggrund: Blandt personer med ikke-vestlig baggrund (3,9 %) er der en mindre andel, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, sammenlignet med personer med dansk baggrund (7,4 %). Blandt personer med anden vestlig baggrund er andelen 4,8 %.

Region: Der ses ikke forskel i andelen, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, mellem regionerne.

Udvikling: Der er sket en stigning i andelen, der har brugt akupunktur inden for det seneste år, fra 2005 til 2010 på 1,9 procentpoint. Stigningen er sket blandt mænd og kvinder i alle aldersgrupper.

Andel, der har brugt akupunktur inden for det seneste år. 2005-2010. Procent

Andel, der har brugt massage, osteopati eller andre manipulative terapier inden for det seneste år

	Procent	OR	95 % sikkerhedsgrænser	Antal svarpersoner
År				
1987				
1994				
2000				
2005	13,0	0,64	(0,60-0,68)	14.566
2010	18,8	1		14.541
Mænd				
16-24 år	13,2	0,80	(0,61-1,05)	725
25-34 år	17,5	1,11	(0,87-1,41)	738
35-44 år	24,1	1,66	(1,35-2,04)	1.105
45-54 år	16,0	1		1.256
55-64 år	14,2	0,87	(0,70-1,08)	1.395
65-74 år	7,8	0,44	(0,33-0,59)	1.012
≥75 år	6,2	0,35	(0,23-0,52)	506
Alle mænd	15,5			6.737
Kvinder				
16-24 år	16,5	0,54	(0,43-0,67)	933
25-34 år	29,7	1,15	(0,96-1,39)	950
35-44 år	27,7	1,04	(0,88-1,24)	1.357
45-54 år	26,8	1		1.445
55-64 år	18,9	0,63	(0,53-0,76)	1.466
65-74 år	13,8	0,44	(0,35-0,54)	1.043
≥75 år	12,3	0,38	(0,29-0,51)	610
Alle kvinder	22,0			7.804
Uddannelse				
Under uddannelse	14,8			1.173
Grundskole	11,3	0,59	(0,48-0,72)	1.529
Kort uddannelse	19,1	0,98	(0,86-1,11)	4.824
Kort videregående uddannelse	23,6	1,05	(0,90-1,23)	1.620
Mellemlang videregående uddannelse	22,8	1		2.730
Lang videregående uddannelse	20,9	0,95	(0,80-1,12)	1.564
Anden uddannelse	14,6	0,72	(0,57-0,91)	838
Erhvervsmæssig stilling				
Beskæftiget	23,3	1		7.970
Arbejdsløs, herunder i aktivering	14,3	0,56	(0,41-0,76)	439
Førtidspensionist	15,5	0,66	(0,50-0,86)	505
Efterlønsmodtager	15,5			519
Alderspensionist	10,3			2.888
Andet	19,0			385
Samlivsstatus				
Gift	19,9	1		8.447
Samlevende	21,9	1,00	(0,86-1,15)	1.714
Enlig (separeret, skilt)	18,0	0,91	(0,76-1,09)	946
Enlig (enkestand)	13,9	1,04	(0,81-1,34)	810
Enlig (ugift)	15,8	0,75	(0,64-0,88)	2.323
Etnisk baggrund				
Dansk	19,4	1		13.666
Anden vestlig	16,4	0,78	(0,58-1,05)	385
Ikke-vestlig	10,9	0,44	(0,33-0,60)	490
Region				
Hovedstaden	20,7	1,17	(1,08-1,27)	4.242
Sjælland	17,9	1,01	(0,91-1,12)	2.059
Syddanmark	19,8	1,13	(1,04-1,23)	3.246
Midtjylland	17,6	0,94	(0,86-1,03)	3.432
Nordjylland	14,7	0,79	(0,70-0,90)	1.562

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010

Massage, osteopati eller andre manipulative terapier

Køn og alder: I alt har 18,8 % af den voksne befolkning brugt massage, osteopati eller andre manipulative terapier inden for det seneste år. Forekomsten er højere blandt kvinder end blandt mænd i alle aldersgrupper. For både mænd og kvinder ses de højeste forekomster i aldersgrupperne 25-34 år, 35-44 år og 45-54 år.

Uddannelse: Andelen, der har brugt massage, osteopati eller andre manipulative terapier inden for det seneste år, er mindst blandt personer med grundskole som højeste fuldførte uddannelsesniveau (11,3 %).

Erhvervsmæssig stilling: Der ses en lavere forekomst af personer, der har brugt massage, osteopati eller andre manipulative terapier inden for det seneste år, blandt arbejdsløse (14,3 %) og førtidspensionister (15,5 %) sammenholdt med beskæftigede (23,3 %).

Samlivsstatus: Blandt enlige (ugifte) er der en lavere forekomst af personer, der oplyser, at de har brugt massage, osteopati eller andre manipulative terapier inden for det seneste år, end blandt gifte.

Etnisk baggrund: Den laveste forekomst af personer, der har brugt massage, osteopati eller andre manipulative terapier inden for det seneste år, ses blandt personer med ikke-vestlig baggrund (10,9 %). Blandt personer med dansk baggrund er forekomsten 19,4 %, og blandt personer med anden vestlig baggrund er forekomsten 16,4 %.

Region: Andelen, der har brugt massage, osteopati eller andre manipulative terapier inden for det seneste år, er større end landsgennemsnittet i Region Hovedstaden (20,7 %) og i Region Syddanmark (19,8 %) og mindre i Region Nordjylland (14,7 %).

Udvikling: Fra 2005 til 2010 er der sket en kraftig stigning i andelen, der oplyser, at de har brugt massage, osteopati eller andre manipulative terapier inden for det seneste år. Stigningen ses hos begge køn og i alle aldersgrupper med undtagelse af kvinder i den yngste aldersgruppe, hvor andelen er uændret i perioden.

Andel, der har brugt massage, osteopati eller andre manipulative terapier inden for det seneste år. 2005-2010. Procent

